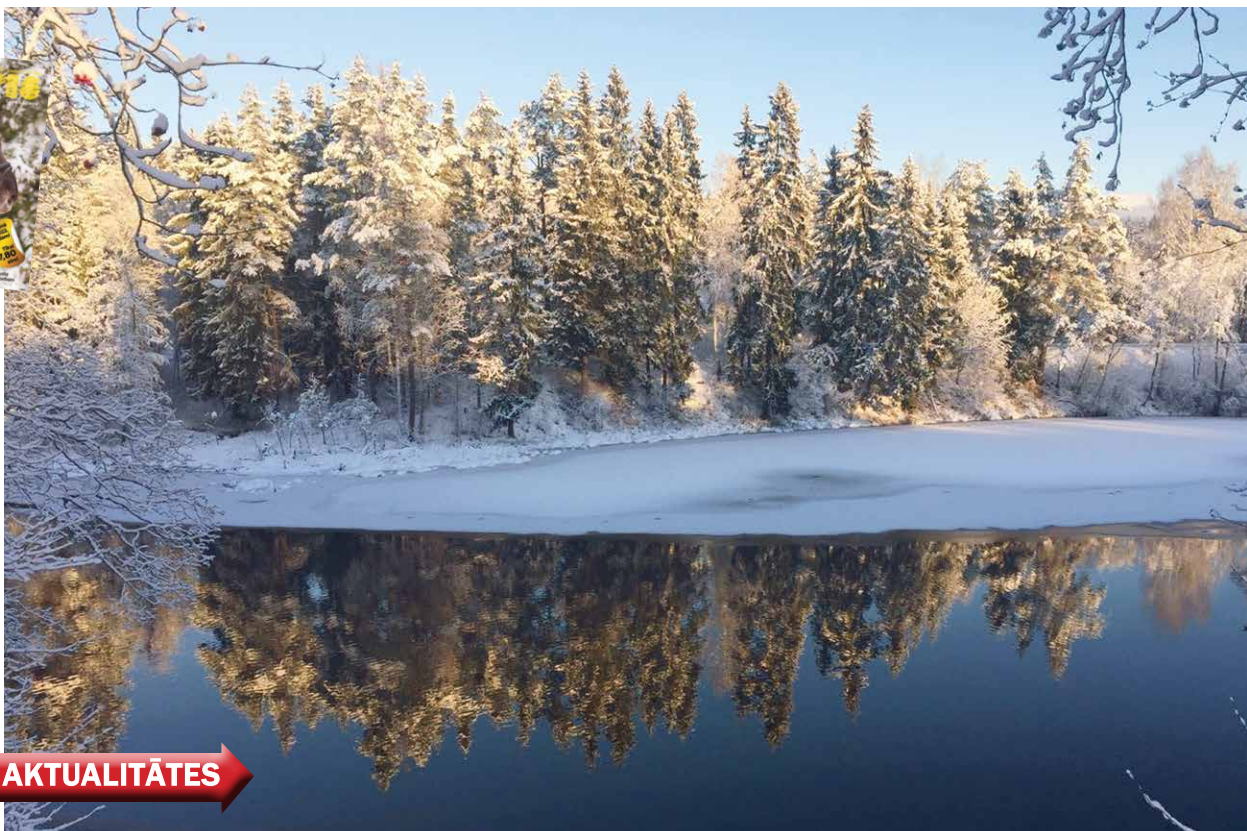

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" decembra numurā . . . 2
- Izmaiņas nodokļu jomā 2022. gadam . . . 4
- Lauka demonstrējumi var parādīt lauksaimniekiem jaunas iespējas . . . 6
- Veterinārija kā dzīves aicinājums vai liktenīga sagādīšanās . . . 7

- Sēkļu izvēle bioloģiskajā dārzkopībā . . . 8
- Vietai ir spēks, cilvēkam – darīšana . . . 10
- Ko darīt, ja mežā noliekušies un salauzti koki? . . . 12
- Aicina diskutēt par lauku attīstību līdz 2040. gadam . . . 13
- Kopsavilkums par KLP darbību un ietekmi visā ES . . . 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2022. gada februārī . . . 14
- CIBRIC – jauntra un izzinoša bērniņa kopā ar mūsu valsts meža zvēriem . . . 15

AKTUALITĀTES

JAUNAIS, 2022. GADS – PĀRMAIŅU PRIEKŠĀ

Lauksaimniekiem šis gads sācies trauksmaini. No vienas puses, strauji augošas ražošanas izmaksas, no otras – neatpaliek arī iepirkuma cenas galvenajām lauksaimniecības precēm, pamatā graudiem un pienam. Tirgus svārstību izraisīto trauksmi pastiprina neskaidrība, ko vieš ES uzsāktā Zaļā kursa politika. Par procesiem nozarē saruna ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra valdes priekšsēdētāju **MĀRTIŅU CIMERMANI**.

Mārtiņš Cimermanis: – Pērnā gada beigās un šis gads iesācies ar neizbēgamu pārmaiņu sajūtu. Kovīdaptākļi, tam sekojošais cenu sprādziens liecina par briesmīgu pārmaiņām. Lauksaimniecībā un pārtikas ražošanā redzam nepiere-

ar pienu. Pārtikas izejvelas kļūs par stratēģisku resursu ar izteiktām cenu svārstībām. Pārmaiņas notiek, jautājums – kam tas nāks par labu.

Patlaban ir sajūta, ka būtiskas kļūš attiecības starp teritorijām un valstīm, kas spēj saražot savām vajadzībām un vēl eksportēt, un, kur ir pārtikas deficīts. Mēs, Latvijā, ražojam graudus patērētājam, kurš ir anonīms mūsu zemniekiem. Pārtikas ražošana pasaulei, graudu uzkrāšana kuģos un eksportēšana diemžēl rada piesārņojumu. Jā, tas rada naudu, bet naudas sniegtos labumus jūt šaurš loks. Tas tikai pastiprina spriedzi sabiedrībā, sākot jau ar to, ka graudaudzētājs tiek uzverts kā sliktais piesārņotājs – viņš tiek filmēts, kolīdz ar miglotāju sāk braukt pa lauku.

dzēti augstas izejvielu, īpaši piena un graudu cenas, tas rada sajūtu, ka pārtikas ražošana jau drīz nonāks jaunā lomā. Mēs zinām, ka graudi tiek kotēti biržā, visticamāk, ka tā notiks arī

► 2. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" DECEMBRA NUMURĀ

Kādu atbalstu un ar kādiem nosacījumiem paredz Zemkopības ministrijas sagatavotais Kopējās lauksaimniecības politikas Stratēģiskais plāns, par to žurnāla decembra izdevumā.

Tiešajiem maksājumiem 2021.–2027. gada periodā pieejamais finansējums ir 2,475 miljardi eiro, no tiem ir paredzēts pārdalīt finansējumu lauku attīstībai 128,3 miljonu eiro apmērā. Līdz ar to pārejas periodā 2021. un 2022. gadā tiešajiem maksājumiem pieejamais finansējums ir 633,2 miljoni eiro, bet 2023.–2027. gadā – 1,714 miljardi eiro. Lauku attīstības atbalsta pasākumiem no 2023. līdz 2027. gadam finansējums ir 765,5 miljoni eiro.

Žurnālā sniedzam ieskatu Agrosursu un ekonomikas institūta izveidotās pētnieku grupas veiktajā pētījumā "Stratēģijas izstrāde noturīgas un multifunkcionālas piena nozares attīstībai Latvijā". To var nosaukt par plānu Latvijas piensaimniecības nozares glābšanai – argumentēts, loģisks, racionāls pamats, kā izmantot piensaimniecības nozari nacionālās bagātības vairošanai.

Rubrikā "Tavs konsultants" šoreiz rakstām par LLKC Lopkopības nodaļas konsultanti Lailu Plītu, kura sniedz saimniekiem atbalstu gan ganāmpulka snieguma uzlabošanā, gan lasa lekcijas, gan vada seminārus un apmāca citus konsultantus.

LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja un žurnāla nozaru redaktore Silvija

Dreijere raksta par aktuālo siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju jautājumu – LLKC konsultantu organizētā pētījumā piecās Latvijas saimniecībās pierādījies, ka tas ir zem vidējā ES līmeņa.

Atskatu uz lopkopības demonstrējamu sezonu sadarbībā ar LLKC Lopkopības kompetenču centru sagatavojusi LLKC Apgāda redaktore Dace Millere. Aptaujātie saimnieki norāda, ka demonstrējumi ir progresīva un lietderīga izglītošanās forma.

Kādi ir rezultāti pētījumam, kurā augsne kukurūzai ielabota ar pelniem un kūsmēsliem, raksta z/s "Andrupēni" saimnieks, dr. silv. Andis Bārdulis un LVMI "Silava" pētniece, mg. chem. Dana Purviņa. Savukārt par jaunākajām atziņām skābarības sagatavošanā un konservantu izmantošanā – LLKC Preiļu biroja lopkopības konsultanta Maira Ormaņa raksts.

Gaļas liellopu audzētājiem nodrēs LLKC lopkopības konsultantes Daigas Baltiņas raksts par par vaislas bulļu aprūpi.

Aitkopjiem lietderīgs būs Latvijas Aitu audzētāju asociācijas sertificētās vērtētājas Dīnas Avotiņas raksts par aitu šķirņu izvēli vaislas materiāla ieguvei.

LLKC ekonomikas konsultants Raivis Andersons izvērtējis olu ražošanas ekonomiku dažāda lieluma saimniecībās.

Pārstrādes rubrikā šoreiz ciemojamies pie SIA "Miesnieks" vadītāja Daiņa Reinsona Ventspils novada

Ventavā, kura vadītais uzņēmums LLKC projekta "Novada Garša" ietvaros rīkotajā produktu konkursā šogad guva augstu novērtējumu.

Zirgkopjiem būs interesanti iepazīties, kādus pakalpojumus ar zirgiem piedāvā Gunitas Berkmanes nodibinātajā biedrībā "Dārties zirgi", aprakstu sagatavojusi Dace Millere.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2022_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos. **LL**

Iveta Tomšone, LLKC Apgāda vadītāja

◀ 2. lpp.

Vienlaikus iekšējā tirgū notiek sabiedrības spiediens – tā pieprasa tīru, bez pesticīdiem un pat minerālmēsliem audzētu pārtiku, gaļu, pienu un olas no dzīvniekiem, kas turēti brīvos apstākļos.

Ir divi bloki – eksporta tirgi pasaulei, kur var pārdot visu, otrs – labi pārtikusi pasaules daļa, kas vairs īsti nezina, ko grib, un izvērza pārtikas ražotājiem visdažādākās prasības.

Tas kopumā veido milzīgu disbalansu – pasaules "nepaēdusī" daļa ir gatava par graudiem maksāt vienalga kādu cenu, bet "paēdusī" daļa prasa bioloģiski ražotu, izsekojamu pārtiku, nepasakot, vai ir

gatava par to maksāt tās patieso cenu. Turklāt nav skaidrs, cik tieši šī pieprasītā bioloģiskā pārtika varētu maksāt. Ņemam vērā, ka konvencionālie graudi šajā sezonā pasaulē kļuva divreiz dārgāki.

Te ir runa par pārtikas plūsmām un to, kas kontrolē pārtikas ķēdes. Būtiski saprast, kurā pārtikas sagādes ķēdes posmā atrodamies. Ja spēj saražot graudus, uzkraut kuģi un pārdot kravu pasaulē tur, kur ir labākā cena, tad esi zirgā. Pienu un gaļas nozares Latvijā to nespēj. Te var līdzēt kooperācija.

Vienmēr būs kāds, kurš pārtikas plūsmā pelnīs labāk. To mēs tagad redzam cūkgaļas tirgū – kaut liemeņu cenas ir

ārkārtīgi zemas, veikalos pircēji to nejut, jo īpaši pārstrādātiem produktiem, kam cenas atsevišķās produktu kategorijās pat pieaug. Zemniekiem kooperējoties, viņi var būt tie, kuri iegūst taisnīgu daļu šajā ķēdē. Latvijai nav citu variantu, kā pārdot produktus pasaules maksāspējīgākajos tirgos, tas ir stratēģisks jautājums.

– **ES stratēģiskajos dokumentos lasām, ka lauksaimniecībā un pārtikā jāveido tā sauktās īsās ķēdes, tas ir, pēc iespējas vairāk jāražo un jāpatērē uz vietas augstas pievienotās vērtības produkti, kas saražoti pēc visaugstākajām vides un kvalitātes prasībām.**

▶ 3. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 2. lpp.

– No vienas puses, vēlamies ražot eksportam un pārdot pasaules tirgū, no otras puses, sabiedriskais un politiskais pieprasījums ir ražot videi draudzīgi pašu vajadzībām, nepiesārņojot vidi ar transportu un loģistiku. Vai ir viduseļš, lai sabiedrība būtu paēdusi atbilstoši tās pieprasījumam un zemnieks – nepelnījis?

– Te man nāk prātā Latvijas Bankas ekonomikas analītiķu minētais, ka desmit gadu laikā nonāksim pie sistēmas, kur piesārņotājs maksās. Par to, ka zemnieks ražo lielos apjomos un piesārņo, subsīdijas nemaksās.

Eiropas Zaļā kursa maksājumi lauksaimniecībai jau no 2023. gada tiek pārvirzīti uz atbilstošām darbībām, kas saistītas ar vides un klimata pārmaiņu mazināšanu – mazāk minerālmēsli un augu aizsardzības līdzekļi, un antibiotiku dzīvniekiem, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, bioloģiskās lauksaimniecības attīstību. Arī īsākām piegādes ķēdēm, kam atbalsts bija jau šajā periodā, tikai dalībvalstu ziņā bija, vai šis pasākums tiek vai netiek ieviests.

Latvijas sagatavotais KLP Stratēģiskais plāns Briselē tiks nopietni vērtēts, un paredzams, ka viegla un ātra apstiprināšana nav gaidāma. Spiediens no Briseles varētu būt tieši attiecībā uz subsīdiju naudas sadali. Tiesa, lielu daļu nākamā perioda naudas mēs iztērēsim šajā pārejas periodā pēc pašreizējiem nosacījumiem.

Brisele ir skaidri ieskicējusi virzienu – jāstrādā zaļāk, bioloģiskāk, jātiecas uz īsākām pārtikas piegādes ķēdēm. Jā, šādi strādājot ar šodienas metodēm, būs mazākas ražas, bet Brisele norāda, ka zinātnieci jāradā metodes, kas būtu videi un klimatam draudzīgas un vienlaikus nodrošinātu pietiekamas ražas. Jāuzsver, ka tās nav Briseles prasības, tie ir Briseles naudas virzieni. Nauda virza kopīgo politiku.

– Zinot šos tuvās nākotnes Briseles naudas virzienus, kur zemniekam šodien ieguldīt, ņemot vērā, ka saimniecību modernizācijai pieejamo ES atbalsta līdzekļu saņemšanai pagaidām nosacījumi vēl nav mainījušies?

– Skatoties tendences, es ieguldītu klimatneitrālā ražošanā. Pagaidām gan mums vēl nav tāds padomdevēju un zinātnieku potenciāls, kas pateiktu, ko tas nozīmē individuāli katrā saimniecībā.

Vajadzētu precīzi sarēķināt emisijas, lai saprastu, kas nepieciešams to mazināšanā. Tas ir viens no šī gada uzdevumiem – identificēt klimatneitralitātes punktus. Par šo noteikti būs sarunas ar mūsu politikas veidotājiem.

Tātad, runājot par investīcijām, vērts ieguldīt klimatneitralitāti veicinošās saimniekošanas metodēs un nākamais – veidot spēcīgus kooperatīvus, kas spēj sarazotot pārdot pasaulē par labām cenām.

– Kā veicināt kooperāciju? Zemnieku skaits kooperatīvos pēdējos gados ievērojami neaug. Kas jā dara, lai situāciju mainītu?

– Jaunākie statistikas dati rāda, ka pēdējo desmit gadu laikā lauku saimniecību skaits samazinājies par 14 378, tātad saimniecības Latvijā izzūd ar ātrumu 1198 saimniecības gadā. Te ir atbilde jautājumam, kas notiek ar maziem – bez kooperācijas viņi no tirgus pazūd. Vienlaikus apsaimniekotās zemes apjoms pieaug, kas ir loģiski – lielās saimniecības kļūst lielākas, un intensīvās saimniekošanas metodes atstāj iespaidu uz vidi.

Gaļas ražošanas sektors ir piemērs tam, kas notiek, ja nav kooperācijas – nav konkurences par produktu, nav cenas. Graudu nozarē visi zemnieki bauda to labumu, ko sniedz kooperatīvi, kas maksā pasaules cenu.

Kooperācijas veicināšana ir iespējama ar subsīdiju palīdzību – augstāks atbalsta procents tehnikas iegādei un citām vajadzībām, ja zemnieks ir kooperatīvā. Arī pašu kooperatīvu atbalstīšana. Iespēju ir daudz. Tomēr pats galvenais ir pašiem kooperatīviem izdomāt, kā uzrunāt zemniekus, lai tiem kooperēšanās būtu vajadzīga.

– Eiropas Komisijas veiktajā KLP vērtējumā par rezultātiem 2013.–2020. gadā minēts, ka emisiju mazināšana šajā laikposmā vairāk notikusi augkopībā, savukārt lopkopībā ir vieta izaugsmei. Emisijas šajā sektorā būtu mazināmas nevis ar represīvu dzīvnieku skaita mazināšanu, bet ar sabiedrības skološanu diētas maiņai – jāēd mazāk dzīvnieku izcelsmes produktu. Kā mums, Latvijā, to vērtēt?

– Jāņem vērā, ka Eiropā lauksaimniecībā izmantojamās zemes ar katru gadu paliek mazāk, tā lauksaimniecībai tiek atņemta, līdz ar to arī emisijas no augkopības ir mazākas. Emisiju radīšanā lauksaimniecību nevar vērtēt atrauti

no pārējām tautsaimniecības nozarēm. Var pienākt brīdis, kad zemnieki ražos pienu un gaļu tiem tirgiem, kas maksā labu cenu un kam nav svarīgi, cik daudz emisiju to ražošanai radīts. Kas notiks Eiropā? Patērētāji no zāles taču nepārtiks. Ir nepieciešams kvalitatīvs dialogs starp politikas veidotājiem un ražotājiem, lai neveidojas disbalanss un nerodas neapmierinātība gan no patērētāju, gan zemnieku puses.

– EK dati rāda, ka pēdējos septiņos gados lauksaimnieku novecošanās temps piebremzējies. Vai augošās pārtikas izejvielu cenas var veicināt lauku videi un lauksaimniecībai tik nepieciešamo paaudžu nomaiņu?

– Viennozīmīgi. Pārtikas ražotāju loma nākotnē pieaugs un lielveikalu cenu diktāts pamazām tiek drupināts. Īsās piegādes ķēdes, tajā skaitā iepirkšanās tiešsaistē un iedzīvotāju individuālo pārtikas pakomātu uzstādīšana attīstās. Tas nozīmē, ka jebkurš mazais ražotājs, kam ir labs produkts, veiksmīgs internetveikals un gudri izveidoti loģistikas līgumi, varēs ļoti labi tirgoties. Virziens – mazāka platība, lielāka nauda – attīstās.

– Paaudžu nomaiņa un pilsētas cilvēku atgriešanās laukos nozīmē – viņiem vajadzīgas zināšanas, kā saimniekot. Kur mācīties? Vai vispār viņi to vēlas? EK dati gan rāda, ka pamatapmācību ieguvušo lauksaimnieku īpatsvars pēdējos septiņos gados audzis no 12 līdz 23%.

– Tas, ka izglītoto zemnieku skaits pieaudzis, ir loģiski, jo nauda, kas Lauku attīstības plāna ietvaros bija pieejama, dod rezultātu. Izglītība būs izšķiroša veiksmīgai saimniekošanai, tāpat arī spējai elastīgi piemēroties jauniem apstākļiem. Mums noteikti vajag atbalstu vidējā līmeņa profesionālajai izglītībai, un man ir prieks, ka Zemkopības ministrija pārņēmusi dažas profesionālās lauksaimniecības skolas savā pārziņā. Atliek cerēt, ka mācību saturs no tā iegūs. Jaunie speciālisti jau nerodas ne no kurienes, viņi nāk no profesionālajām skolām un augstskolām, mēs, LLKC, neaizlāpīsim šos caurumus. Mēs varam mācīt savus konsultantus, braukt kopā ar zemniekiem uz ārzemēm un apgūt jaunumus. Mācīties, mācīties un vēlreiz mācīties. **LL**

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

IZMAIŅAS NODOKĻU JOMĀ 2022. GADAM

No 2022. gada 1. janvāra pieaug neapliekamā minimuma apmērs. 2021. gada 7. decembrī izdarīti grozījumi MK 2017. gada 14. novembra noteikumos Nr. 676 "Noteikumi par neapliekamā minimuma un nodokļa atvieglojuma apmēru iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanai".

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

2022. gadā IIN diferencēto neapliekamo minimumu aprēķinās atsevišķi katram pusgadam. Periodam no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 30. jūnijam un no 2022. gada 1. jūlija līdz 2022. gada 31. decembrim aprēķināto neapliekamo minimumu summēs, lai noteiktu to par pilnu 2022. gadu.

Diferencētā neapliekamā minimuma un VID prognozētā mēneša neapliekamā minimuma 2022. gadam aprēķinā izmantojamās vērtības:

- 01.01.2022.–30.06.2022. maksimālais neapliekamais minimums 2100 eiro (350 eiro mēnesī),
- 01.07.2022.–31.12.2022. maksimālais neapliekamais minimums 3000 eiro (500 eiro mēnesī).

Gan pirmajā, gan otrajā pusgadā apliekamā ienākuma apmērs, līdz kuram piemēro maksimālo neapliekamo minimumu, ir 3000 eiro (500 eiro mēnesī). Tas nozīmē, ka, saņemot tikai minimālo algu 500 eiro mēnesī, pirmajā pusgadā piemērojams neapliekamais minimums 350 eiro, bet otrajā pusgadā – 500 eiro. Apliekamā ienākuma apmērs, virs kura nepiemēro diferencēto neapliekamo minimumu, arī ir vienāds abos pusgados – 10 800 eiro (1800 eiro mēnesī). Atvieglojums par apgādībā esošu personu saglabājas līdzšinējā apmērā – 250 eiro mēnesī.

Atgādinu, ka VID divas reizes gadā aprēķina katram nodokļu maksātājam piemērojamo prognozēto neapliekamo minimumu, un tas ir redzams VID EDS – elektroniskajā algas nodokļa grāmatiņā. Katram darba ņēmējam ir tiesības algas nodokļa grāmatiņā atzīmēt, vai un cik lielā mērā vēlas piemērot neapliekamo minimumu, kā arī izvēlēties piemērot 23% IIN likmi visam ienākumam.

Ja interesē, kā tiek aprēķināts prognozētais neapliekamais minimums, kā arī citi aprēķini saistībā ar neapliekamā minimuma apmēru, MK noteikumu Nr. 676 pielikumā ir vairāki aprēķinu piemēri.

Šogad IIN diferencēto neapliekamo minimumu aprēķinās atsevišķi katram pusgadam

Atvieglojumu apmērs personām ar invaliditāti, kā arī politiski represētājām personām nav mainīts. Atgādināšu šīs summas:

- 1848 eiro gadā (154 eiro mēnesī) – personai, kurai noteikta I vai II invaliditātes grupa;
- 1440 eiro gadā (120 eiro mēnesī) – personai, kurai noteikta III invaliditātes grupa.

Personām, kurām noteikts politiski represētās personas statuss vai piešķirts nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statuss, ir tiesības uz nodokļa papildu atvieglojumu 1848 eiro gadā (154 eiro mēnesī).

Gada nogalē vairāki grozījumi tika izdarīti likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli". Ar šiem grozījumiem noteikts, ka pensionāra neapliekamais minimums šogad ir:

- 01.01.2022.–30.06.2022. 2100 eiro (350 eiro mēnesī)
- 01.07.2022.–31.12.2022. 3000 eiro (500 eiro mēnesī).

Autoratlīdzību saņēmējiem 2022. gadā tiek pagarināts atvieglotais režīms, kas ļauj neregistrēties kā saimnieciskās darbības veicējam. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja autoratlīdzības saņēmējs nebūs reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs, autoratlīdzības izmaksātājs ieturēs nodokli pēc 25% (ja autoratlīdzības apmērs līdz 25 000 eiro) vai 40% (autoratlīdzības daļai virs 25 000 eiro) likmes.

2022. gadā saglabātas tiesības darba devējam izmaksāt ar IIN neapliekamu summu līdz 30 eiro apmēram mēnesī, ja darbinieks darbu veic attālināti.

Sākot ar 2022. gada 1. janvāri, ar IIN neapliek šādu fiziskās personas saņemto:

- grantu, kas viena dzīvokļa dzīvojamā māju atjaunošanas un energoefektivitātes paaugstināšanas atbalsta programmas ietvaros piešķirti ēkas energoklases uzlabošanai un tehniskās palīdzības saņemšanai, un kredītsaistību apmērs, kuru minētās programmas ietvaros kredītņēmēja vietā ir samazinājusi vai dzēsusi attīstības finanšu institūcija "Altum";
- Eiropas Reģionālās attīstības fonda atbalsta maksājumu par individuālo siltumapgādes sistēmu uzlabošanu mājāsaimniecībās;
- vietējās pašvaldības līdzfinansējumu nekustamā īpašuma pieslēgšanai centralizētajai ūdensapgādes sistēmai vai centralizētajai kanalizācijas sistēmai;

► 5. lpp.

Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kartes var iegādāties internetā: makskeresanaskarte.lv.

Izplatītājs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, tālr. 29460886.

4. lpp.

• atbalstu izmaksu segšanai azbesta atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšanai mājāsaimniecībām šīfera jumtu un siltumizolācijas materiālu nomaiņas gadījumā;

• darba devēja apmaksātos darba kopīgumā noteiktos darbinieka ārstniecības izdevumus un ēdināšanas izdevumus atbrīvo no nodokļa, ja tie kopā nepārsniedz 480 eiro (vidēji 40 eiro mēnesī)¹.

Grozījumi izdarīti likuma 11.7. pantā, kas nosaka gadījumus, kad ar IIN neaplik ienākumu no lauksaimniecībā izmantojamas zemes atsavināšanas. Ja nekustamā īpašuma sastāvā ir ēkas un būves, mežs vai cita veida zeme (piemēram, purvi, zeme zem ūdeņiem), atbrīvojumu no nodokļa īpašuma atsavināšanas ienākumam piemēro, ja nekustamā īpašuma atsavinātājs iesniedz VID sertificēta nekustamā īpašuma vērtētāja sniegtu vērtējumu, kurā norādīta:

- nekustamā īpašuma kopējā tirgus vērtība,
- tirgus vērtība atsevišķai nekustamā īpašuma daļai – lauksaimniecības zemei.

Šajā gadījumā IIN atbrīvojumam ņem vērā uz lauksaimniecības zemi attiecināmās nekustamā īpašuma tirgus vērtības daļas īpatsvaru kopējā nekustamā īpašuma tirgus vērtībā.

Šo jauno regulējumu piemēros, sākot ar 2021. gada 1. janvāri, ja fiziskā persona vēlas piemērot šo atbrīvojumu un tā rīcībā ir sertificēta nekustamā īpašuma vērtētāja vērtējums, kas nav vecāks par 12 mēnešiem no dienas, kad noslēgts atsavināšanas līgums.

Pirms pašiem Ziemassvētkiem izdarīti grozījumi MK noteikumos Nr. 899, kas skaidro IIN normu piemērošanu. Noteikumos tiek paskaidrots, ka personāla ilgtspējas pasākumu izdevumi "Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma" izpratnē nav uzskatāmi par algas nodokļa objektu neatkarīgi no tā, vai attiecīgie izdevumi ir vai nav sadalāmi personāli.

MK noteikumi papildināti ar jaunu punktu, kas nosaka, ka arī tādā gadījumā, ja tiek atsavināts nekustamais īpašums, kurš pēc lietošanas veida ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme, bet uz tā atrodas citai personai pieder

¹ Šī gan nav jauna norma – līdzšinējā likuma norma, kas noteica, ka ar IIN neaplik darbinieku ēdināšanas izdevumus, papildināta ar ārstniecības izdevumiem.

rošas vai nenoskaidrotas piederības ēkas vai būves, darījumam ir piemērojams likuma 11.7. panta trešajā daļā noteiktais nodokļa atbrīvojums.

Redakcionāli ir precizēts teksts MK noteikumu Nr. 899 pielikumā esošajai izziņai par personīgās mantas pārdošanu.

Noteikumos izdarīti arī vairāki citi grozījumi, ar kuriem aicinu iepazīties pašiem.

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas

Valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā – no 2021. gada 11. oktobra līdz 2022. gada 11. janvārim – netiek aprēķinātas minimālās sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Par 2021. gada 3. ceturksni aprēķināto izmaksu apmērs darba devējiem jau ir paziņots VID EDS; aprēķinātā summa samaksājama līdz 2022. gada 23. martam.

Pēdējie izsludinātie grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu" ir būtiski lauksaimniekiem, kuri ir pašnodarbinātie. Zināmā mērā notiek atgriešanās pie iepriekšējās kārtības – pašnodarbinātā iemaksas pensiju apdrošināšanai veicamas no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma, kas aprēķināts par gadu. Tiesības rēķināt iemaksas pensiju apdrošināšanai no gada ienākuma attiecas arī uz pašnodarbinātajiem, kuri gūst ienākumu no intelektuālā īpašuma. Atšķirība no iepriekšējās kārtības ir termiņā, līdz kuram gada ienākums un attiecīgi iemaksas pensiju apdrošināšanai jāaprēķina – ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām iesniedz līdz nākamā gada 17. janvārim, aizpildot ceturktā ceturkšņa ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām. Attiecīgi samaksas termiņš ir 23. janvāris. Par 2021. gada ienākumu ir paredzēta pārejas kārtība. Pārejas normas paredzētas tādēļ, ka līdz grozījumu izdarīšanai lauksaimnieki pensiju apdrošināšanas iemaksas aprēķināja no katra mēneša ienākuma. Pārejas noteikumi paredz, ka līdz 2022. gada 1. februārim pašnodarbinātajam ir tiesības precizēt ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma vai ienākuma no intelektuālā īpašuma par periodu no 2021. gada 1. jūlija līdz 2021. gada 30. septembrim. Tātad, ja 3. ceturksnī tika aprēķinātas iemaksas pensiju apdrošināšanai no lauksaimniecības ienākuma, tad ir iespējams aprēķināto summu "atcelt",

precizējot pašnodarbinātā ziņojumu. Jāgaida gan ir kāds skaidrojums no VID puses, kā korekti aprēķināt iemaksas pensiju apdrošināšanai no 2021. gada lauksaimniecības ienākuma, jo pirmajā pusgadā iemaksu likme bija 5%, bet otrajā pusgadā – 10%.

Grozījumi bija arī MK noteikumos Nr. 827, ar kuriem apstiprinātas veidlapas sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu pārskatiem. Ir precizēta pašnodarbinātā ziņojuma, kā arī darba devēja ikmēneša ziņojuma veidlapa. Ieviesti jauni kodi ziņās par darba ņēmējiem:

53 - datums, ar kuru darba ņēmējs atrodas dīkstāvē, kas radusies darbinieka vainas dēļ vai darba ņēmējs ir atstādināts no darba bez darba algas saglabāšanas;

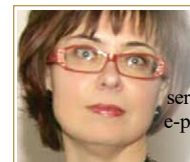
54 - datums, kurā darba ņēmējs ir sācis darbu pēc dīkstāves, kas radusies darbinieka vainas dēļ, vai darba ņēmējs ir sācis darbu pēc atstādināšanas no darba bez darba algas saglabāšanas.

Minimālā stundas likme normālo darba laiku strādājošiem

Jau vairākus gadus minimālā stundas likme pa mēnešiem atšķiras – tā ir atkarīga no darba stundu skaita. Labklājības ministrija katram gadam piedāvā minimālās stundas likmes aprēķinu. Stundas likme 40 stundas nedēļā strādājošiem:

Mēnesis	Minimālā stundas tarifa likme, EUR
Janvāris	2,9762
Februāris	3,1250
Marts	2,7174
Aprīlis	2,9762
Maijs	2,8409
Jūnijs	2,8409
Jūlijs	2,9762
Augusts	2,7174
Septembris	2,8409
Oktobris	2,9762
Novembris	2,8409
Decembris	2,8409

Izvērstis stundas likmes aprēķins, kā arī stundas likmes sešu darba dienu nedēļai un saīsinātajam darba laikam pieejamas šeit <https://www.lm.gov.lv/lv/media/17698/download>.

Linda PURINA,
LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja,
sertificēta nodokļu konsultante
e-pasts: linda.purina@llkc.lv
tālr. 63007561

AUGKOPĪBA

LAUKA DEMONSTRĒJUMI VAR PARĀDĪT LAUKSAIMNIEKIEM JAUNAS IESPĒJAS

Kas ir lauka demonstrējumi? Tos parasti ierīko konsultants sadarbībā ar lauksaimnieku un zinātnieku, lai demonstrētu un novērtētu kādu jaunu tehnoloģisku paņēmieni vai metodi, vai, lai ieviestu ražošanā kādu zinātnisku atziņu.

Kāpēc ierīkot lauka demonstrējumus? Ierīkojot demonstrējumu, var parādīt lauksaimniekiem jaunas iespējas, tehnoloģijas, metodes. Tas ir efektīvs informācijas apmaiņas veids, lai rosinātu lauksaimniekus apgūt jaunas un pilnveidot esošās tehnoloģijas kultūraugu audzēšanā.

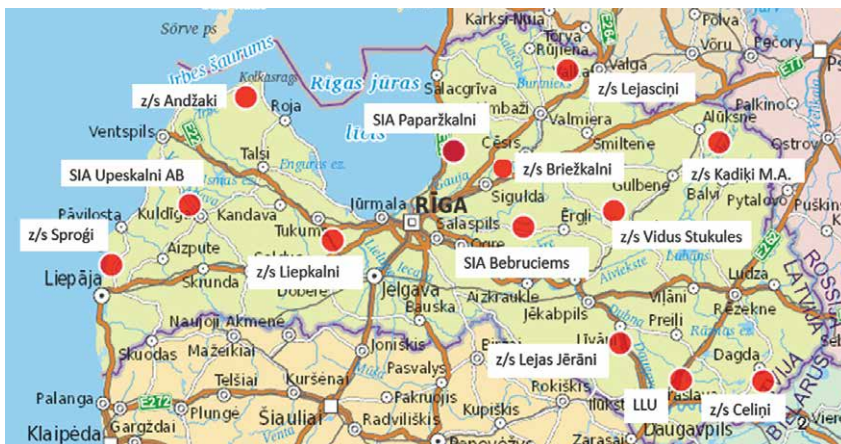
Kā noiekt demonstrējuma nepieciešamību? Jānoskaidro problemātiskie jautājumi lauksaimnieciskajā ražošanā un jāpiedāvā iespējamie risinājumi, kuri ir pielietojami plašākam lauksaimnieku lokam. Parasti jaunas metodes jāpārbauda vietējos apstākļos, tādā veidā ar demonstrējumu palīdzību var palielināt lauksaimnieku izpratni par jaunajām metodēm, tehnoloģijām un palielināt vēlmi lauksaimniekiem pašiem izmēģināt jauno metodi vai tehnoloģiju.

Kā veic demonstrējumus? Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs sadarbībā ar zemnieku saimniecībām nu jau vairāk nekā 25 gadus organizē lauka demonstrējumus, piedāvājot aktuālu jautājumu risinājumus un iegūstot neatkarīgus rezultātus. Galvenokārt tiek salīdzināts standarta paņēmieni, kas ir demonstrējuma saimniecības pielietotās prakses variants, ar jauno metodi vai paņēmieni. Katram tiek veikts novērtējums – gan agronomiskais, gan ekonomiskais.

Foto: Dāgā Mellere

Demonstrējums SIA "Upeskalni AB"

Augkopības demonstrējumu saimniecības 2021. gadā

Kas tiek demonstrēts? Lauku demonstrējumu ierīkošanu saimniecībās atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests, tos īstenojot Latvijas LAP 2014.–2020. gada pasākuma "Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi" apakšpasākumā "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem". LLKC augkopībā kopš 2018. gada realizē sešas tēmas 13 saimniecībās dažādos Latvijas reģionos.

Četrās saimniecībās dažādos reģionos trīs gadus tika demonstrēta dažādu mēslošanas līdzekļu lietošana, t. sk., izmantojot ārpussakņu mēslojumu ziemas kviešos. 2021. gadā noslēdzās demonstrējums un rezultāti publicēti LLKC tīmekļvietnē demonstrējumu sadaļā. Trīs saimniecībās, t. sk. vienā bioloģiskā saimniecībā tiek vērtēta kaļķošanas materiālu efektivitāte, salīdzināti piecu veidu kaļķošanas materiāli. Augu aizsardzībā demonstrējumus tiek vērtēti desikanti kartupeļos, kā arī salīdzināta integrētā augu aizsardzības metode un saimnieka pieredze rapša un pākšaugu audzēšanā. Dažādas augsnes apstrādes paņēmienus novērtē Vidzemes un Zemgales reģionos. Savukārt bioloģiskā lauksaimniecībā demonstrējumā novērtē augu maiņas nozīmi laukaugu audzēšanā, izvēloties kā priekšaugus gan graudaugus, gan pākšaugus, t. sk. novērtē priekšauga nozīmi kaitīgo organismu ierobežošanā. Šīm tēmām noslēdzotais būs 2022. gads.

Kur pieejami demonstrējumu rezultāti? Katrā demonstrējumā vasaras sezonā tiek organizēta lauka diena. To rīko, lai interesentiem būtu iespēja novērtēt

ierīkotos variantus uz lauka, uzklusīt konsultanta un zinātnieka atziņas, lai lauksaimnieki varētu apmainīties ar pieredzi. Pasākumā var piedalīties jebkurš interesents. Pēdējos gados saistībā ar ierobežojumiem lauka dienas tika organizētas attālināti, tam bija savi plusi un savi mīnusi. Tiešsaistes dalībnieki atzinīgi novērtēja iespēju iepazīties ar demonstrējuma tēmas risinājumiem no dažādiem reģioniem vienā lauka dienā, ietaupot laiku braucienam uz demonstrējumu ierīkošanas vietām, bet izteica nožēlu, ka nevar klātienē tikties ar kolēģiem un iepazīties ar demonstrējuma saimniecību. Informāciju par organizētajām lauka dienām var iegūt, apmeklējot LLKC un demonstrējumu sadarbības partneru – Agroresursu un ekonomikas institūta, Latvijas Zemnieku federācijas un Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācijas – mājaslapas.

Augkopības demonstrējumu rezultāti katru gadu publicēti LLKC izdevumā "Lauku Lapa", kā arī tēmas noslēdzotajā gadā tiek organizēts publiskis seminārs, kur iesaistītie dalās ar rezultātiem un galvenajām atziņām. Katras lauka dienas dalībnieki aptaujas anketā sniedz savu vērtējumu par demonstrējumu un atzīst, ka demonstrējumi ir labs veids, kā iegūt jaunas zināšanas un informāciju, kā arī apmainīties ar pieredzi savā starpā, un demonstrējumi ir jāturpina, akcentējot nozares aktualitātes. **LL**

Ilze SKUDRA,
LLKC Augkopības
nodaļas konsultante
augkopībā
e-pasts: ilze.skudra@llkc.lv
tāl. 63050577

VETERINĀRIJA

VETERINĀRIJA KĀ DZĪVES AICINĀJUMS VAI LIKTENĪGA SAGADĪŠANĀS

Alūksnes novads ir viens no attālākajiem Latvijā, bet, neskatoties uz to, jaunieši, iegūstot izglītību kādā no lielpilsētu izglītības iestādēm, tomēr atgriežas. Viens no viņiem ir veterinārārsts Aldis Drikāns.

Alūksnes puses lielo dzīvnieku ganāmpulku īpašniekiem problēmu sagādāja veterinārārsta pieejamības trūkums, sevišķi akūtās situācijās. Praktizējošu veterinārārstu skaits šajā pusē pēdējos gados ir ļoti sarucis, kāds no speciālistiem dodas pelnītā atpūtā, kāds uzsāk darbu citur.

Te pēkšņi pie apvēršņa parādījās jauns veterinārārsts Aldis Drikāns. Viņš ir mūsējais – dzimis un audzis Alūksnes pusē. Pabeidzot Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāziju, devās uz Latvijas Lauksaimniecības universitāti Jelgavā, lai iegūtu augstāko izglītību. Savu veterinārārsta privātpraksi Aldis uzsāka pirms sešiem gadiem. Jau 2020. gadā Alūksnes novada pašvaldība bija pamanījusi darbīgo veterinārārstu un izvirzīja Vidzemes plānošanas reģiona organizētajā uzņēmēju godināšanas pasākumā “Vidzemes stāsti 2020”. Mūsdienīgais veterinārārsts ieguva nomināciju – entuziasts.

– Aldi, vai par veterinārārstu sapņoji kļūt bērnībā?

– Laikam jau īsti nē, jo intereses bija daudzpusīgas. Dokumenti tika iesniegti vairākās fakultātēs, bet prioritāte, pateicoties vecākiem, bija veterinārmedicīna. Saņemot pozitīvu atbildi no Veterinārās fakultātes, biju ļoti apmierināts. Darbs ar dzīvniekiem nebija svešs, jo vecākiem bija 52 slaucamo govju ferma. Mācību process fakultātē nebija viegls, pasniedzēji prasīgi un stingri. Vienu brīdi šķita, ko es te daru, bet, tuvāk iepazīstoties

Veterinārārsts Aldis Drikāns

ar kursa biedriem, sapratu, kā organizēt mācību procesu, un tad jau aizgāja.

Pabeidzot augstskolu, visi ceļi bija vaļā. Sākumā bija doma doties uz ārzemēm, lai gūtu pieredzi, vai pastrādāt kādā lielfermā. Tobrīd Aldis vairs nebija viens, bija kopā ar Liānu, kura bija viņa kursabiedrene. Liānai bija darbs Rīgā klīnikā un divi zirgi, kuriem bija nepieciešama vieta, kur mitināties. Alda vecākiem laukos bija māja, ko varēja saremontēt un tur bija vieta arī abiem zirgiem. Tie arī bija galvenie iemesli, kas atvilka jauniešus uz laukiem.

Patlaban jau izveidojies pastāvīgu klientu loks, Alda pārziņā ir 10 lielākas saimniecības, kas arī nodrošina regulārus ienākumus. Tajās tiek pavadīts vairāk laika, jo veterinārārsta darbs saimniecībā nebeidzas tikai ar ārstēšanu. Gada laikā nākas apmeklēt lielu daļu Alūksnes novada lopkopības saimniecību, sniedzot dzemdību palīdzību, veicot ķirurģiskas manipulācijas, ārstējot akūtas virusālas un bakteriālas slimības. Lauksaimniecības speciālistu trūkuma dēļ dažbrīd nākas mērot lielus attālumus uz attālākajiem reģioniem. Daudz laika jāpavada ceļā.

– Kā tu novērtē veterinārārsta darbu? Medicīnā saka tā, ja ārsts sāk domāt par naudu, tad ārsts tajā ir zudis. To pašu varētu teikt par veterinārārsta darbu, bet tagad bez naudas nekur netiec, ir jāiegulda aparatūrā, medikamentos, izglītībā, jāpērk grāmatas, ceļa izdevumi un jāsamaksā sev alga.

– Veterinārārsta darbā ļoti svarīgs ir aprīkojums un nepieciešamo medikamentu nodrošinājums, dodoties vizītē, tāpēc tika izmantots LEADER finansējums, iegādāta apvidus automašīna ar veterinārajām iekārtām un portatīvais ultrasonogrāfs, tādējādi uzlabojot pakalpojumu pieejamību, nodrošinot apkārtējos iedzīvotājus un lauksaimniekus ar moderniem un kvalitatīviem veterinārārsta pakalpojumiem. Tas deva iespēju būt mobilam jebkurā situācijā.

Lopkopības saimniecībās šodien ir svarīgi veikt ganāmpulka veselības uzraudzību kopumā, līdz ar to veterinārārsta viena no misijām ir iemācīt saviem klientiem pievērst vairāk uzmanības profilaktiskiem pasākumiem, domāt un saimniekot ekonomiskāk. Daudzas saimniecības jau tā darbojas. Ja dzīvnieks jāsāk ārstēt, tad bieži jau ir daudz kas nokavēts. Lai veiksmīgi darbotos lopkopības nozarē, jāzina, kas ir vajadzīgs dzīvniekam, kādi apstākļi jānodrošina, lai tas būtu labi pāēdis un justos komfortabli. Ne visiem lauksaimniekiem ir jānodarbojas ar lopkopību, varbūt jāatrod kāda cita nozare, ar ko darboties.

Veterinārārsts ārstē cilvēci, to iemāca jau augstskolā. Aldis saka, ka veterinārmedicīna ir kā dzīvesveids, kurā nepārtraukti jāpilnveidojas, daudz jālasa un jāmacās. Darbs nav viegls. Visgrūtākais ir sabalansēt laiku, lai pietiek darbam, ģimenei un pašam. Nu jau ģimenē ir arī dēls, līdz ar to ir divi cilvēki, kas ļoti gaida. Obligāti jāatlicina laiks pašam sev, jo svarīgi ir atpūsties, lai var sniegt kvalitatīvu pakalpojumu.

Aldis veterinārārsta darbā saredz lielu perspektīvu un iespējas. Ja tu gribi darīt un tev ir pārlicība par to, ko tu dari, tad rezultāti neizpaliek. **LL**

Sarmīte SVILĀNE,
LLKC Alūksnes biroja
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts:
sarmite.svilane@llkc.lv
tālr. 26384907

DĀRZKOPIBĀ

SĒKLU IZVĒLE BIOLOĢISKAJĀ DĀRZKOPIBĀ

Noslēdzoties vienai dārzkopības sezonai, jau drīz pie durvīm klauvē jaunā. Pasaulē ceļoties dažādu būtisku resursu cenām – degvielai, gāzei un elektrībai, – parādās aktuāli jautājumi: kas notiks ar pārējiem resursiem, kurus izmanto mūsu dārzu ražošanai. Tajā skaitā, redzes lokā nonāk tas, ar ko viss sākas. Tās ir sēklas visdažādākajām dārzu kultūrām.

Vispirms par tendencēm, kādas ir vērojamas dārzu sēklu tirgos. Dārzu sēklu tirgus ir pasaulē trešais lielākais un aizņem 17% no kopējā sēklu tirgus. Joprojām saglabājas negatīvā tendence, sēklu tirgum sašaurinoties un turpinot virzīties monopola virzienā. Tas nozīmē, ka veidojas arvien lielākas sēklu kompānijas, pēc būtības arvien sarūkot audzētāju izvēles iespējām. Lielo kompāniju priekšrocības ir hibrīdo sēklu ražošana, kas automātiski nozīmē, ka, izvēloties hibrīdus, mēs, no vienas puses, nodrošinām augstas kvalitātes dārzu produkcijas ražošanu, no otras puses, veicinām kādas mazas sēklu kompānijas aiziešanu no tirgus, tātad bankrotu.

Bioloģiskajā dārzkopībā šķirņu un hibrīdu izvēlei ir ļoti būtiska nozīme, lai nodrošinātu kvalitatīvas bioloģisko dārzu produkcijas ieguvu. Apstākļos, kad audzēšanā netiek izmantoti vai ļoti minimāli tiek lietoti augu aizsardzības ķīmiskie līdzekļi, šķirnes vai hibrīda izvēle kļūst izšķiroša. Ko vajadzētu ņemt vērā, izvēloties attiecīgās sugas dārzu šķirnes vai hibrīdus.

Ko tad sauc par dārzu šķirni? Tie ir izlases veidā atlasīti konkrēti dārzeni ar noteiktām vēlamām, raksturīgām īpašībām, kas var būt gan iepriekš definētas, gan nē. Tas nozīmē, ka brīvajā atlasē atstāj tās formas, kuras vislabāk atbilst iepriekš noteiktajām prasībām. Piemēram, burkāniem lakstu stingrība, kas ļauj tos vākt mehānizētā veidā. Iespējams, parādās tādas īpašības, kas iepriekš nav precīzi definētas vai parādās pilnībā no jauna. Tas patlaban izpaužas tieši tomātu šķirņu selekcijā, kur jaunu krāsu un to toņu

sajaukumi var parādīties gaidīti, bet ne plānoti. Šķirnes dažkārt arī tiek sauktas par brīvās apputes šķirnēm. Savukārt hibrīdi tiek veidoti kā mātes un tēva augu atlasītu līniju krustojumi pirmajā paaudzē, un tiek apzīmēti kā F1. Šāda selektīvā krustošana palīdz hibrīdā “iekrustot” vairāk vajadzīgās “mātes” un “tēva” augu īpašības. Taču, ja šķirnēm, ievērojot noteiktus, bet ne sarežģītus nosacījumus, sēklu var izaudzēt katrs pats, cita lieta, ka tas nebūs īsti iespējams, ja dārzu platības tiek pieteiktas ES vienotajiem platību maksājumiem. Tur nepieciešams ir sertificēts (pārbaudīts) sēklas materiāls.

Šķirņu un hibrīdu izvēlei ir ļoti būtiska nozīme, lai nodrošinātu kvalitatīvas produkcijas ieguvu

Šķirņu priekšrocības:

- Sēklu audzēšana nav sarežģīta, tas samazina sēklu iegūšanas izmaksas, dodot iespējas apsēt vai apstādīt lielākas platības.
- Principā noteiktām kultūrām sēklas var ievākt arī pats, taču sēklas sertificēšana nebūs iespējama.
- Šķirņu izmantošana ir ļoti piemērota tiešās pārdošanas pulciņiem, jo, nodrošinot lielāku šķirņu daudz-

veidību, var labāk apmierināt klientu vēlmēs.

- Šķirnēm raksturīgas bagātīgas garšas nianšes, tā ir izteiktāka, tādēļ ir īsts atradums tieši gardēžiem.
- Šķirnes ir piemērotākas izmantošanai bioloģiskajā dārzenkopībā, jo ir atsaucīgākas uz organisko mēslojumu un nav tik augstas agrotehniskās prasības.

Šķirņu trūkumi:

- Ja sēklas materiāls nav kalibrēts (pēc izmēra), tad izsējai nevar izmantot mehāniskās precīzās sējmašīnas, izņēmums, ja tiek izmantotas pneimatiskās sējmašīnas.
- Šķirnēm nav izturības pret daudziem būtiskiem augu patogēniem. Tas var būt nopietns šķērslis augstas un kvalitatīvas ražas iegūšanai. Ja audzēšanas tehnoloģijā izmanto mikrobioloģiskos mēslojumus, piemēram, *Trihoderms B-Jp. Biomikss- B-Jp. Subtimikss*, šo trūkumu var lielā mērā novērst.
- Ražas novākšanai ir jābūt ļoti pārdomātai, produkcijas neizlīdzinātības dēļ, lai izvairītos no mehāniskajām traumām. Īpaša uzmanība audzēšanas procesā ir jāpievērš kalcija nodrošināšanai.
- Šķirnēm parasti ir zemāka mehāniskā izturība, jo attiecīgu sugu dārzeniem ir mīkstāki audi un plānāka miziņa. Tas nozīmē, ka realizācijas tirgiem ir jābūt maksimāli tuvu audzēšanas vietai, liela nozīme ir infrastruktūrai (saimniecības ģeogrāfiskajam novietojumam un ceļu stāvoklim).
- Šķirņu uzglabāšanai ir īsāks laiks, jo tās ātrāk ir pakļautas patogēnu iedarbībai un straujāk reaģē uz nepiemērotiem uzglabāšanas apstākļiem. Tādēļ viens no priekšnoteikumiem ir dārzu dzesētavas būvniecība vai citas būves pielāgošana.
- Raža būs neizlīdzinātāka, tās struktūrā vairāk būs nestandarta produkcijas, tādēļ liela nozīme būs labam tehnoloģiskajam nodrošinājumam. Būs nepieciešamas telpas šķirošanai un šķirošanas aprīkojumam.

Foto: Māris Narvils

Sēklu izvēle ir jāveic savlaicīgi

► 9. lpp.

8. lpp.

Hibrīdu priekšrocības:

- Produkcijas izlīdzinātība ļauj samazināt laiku, kas nepieciešams ražas šķirošanai pēc ražas novākšanas.

- Dārzeņu hibrīdiem ir laba tolerance un relatīva rezistence pret daudzām nozīmīgām slimībām un atsevišķiem kaitēkļiem, visbiežāk nematodēm, arī tripšiem. Pie šķirņu aprakstiem tas tiek norādīts kā saīsinājums, piemēram, TMV – tabakas mozaikas vīruss.

- Tiem ir biežāka miziņa un stingrāka struktūra, kas nodrošina veiksmīgu transportēšanu pat salīdzinoši lielākos attālumos. Hibrīdiem ir blīvāka iekšējā struktūra. Piemēram, baltajiem galviņkāpostiem un ziedkāpostiem ir cietākas un blīvākas galviņas, tomātiem ir blīvāka iekšējā struktūra.

- Dārzeņu hibrīdi ir izturīgāki un labāk saglabājas gan uzglabāšanas procesā, gan tālākajā realizācijas procesā.

- Hibrīdiem var būt izteikti uzlabotas atsevišķas īpašības, piemēram, partenokarpajiem gurķiem augļi ir bez rūgtuma, burkāniem paugstināts cukura saturs saknēs. Saldajām paprikām ir būtiski uzlabotas garšas īpašības.

- Hibrīdi ir ievērojami izturīgāki pret slimībām, kas gadījumos, ja produkcija tiek audzēta lielveikalu tīkliem, var būt liela priekšrocība bioloģiskā dārzkopībā.

- Hibrīdi ir izstrādāti specifiskām vajadzībām, jo sevišķi, kad nepieciešamas regulāras svaigo dārzeņu piegādes tā saucamam “zaļajam konveijeram” – visa veģetācijas perioda laikā piegādāt dārzeņus noteiktā daudzumā un sortimentā.

- Augstās ražas nodrošina iespēju gūt lielākus ienākumus.

- Hibrīdus ir daudz vienkāršāk novākt mehānizēti, tā būtiski samazinot roku darba patēriņu.

Hibrīdu trūkumi:

- Nodrošinot labas saimnieciskās īpašības, hibrīdiem visbiežāk pasliktinās tieši garšas īpašības.

- Prasa precīzi mēslošanu, ko grūtāk ir nodrošināt tieši ar organisko mēslojumu.

- Katru gadu sēklas materiāls ir jāiepērk no jauna, līdz ar to krietni augstākas ir sēklu un kopējās audzēšanas izmaksas.

Atsevišķām kultūrām, piemēram, gurķiem, partenokarpajiem hibrīdiem, ir jāizvairās no to apputeksnēšanās ar bitēm (var veidoties kropli augļi). Siltumnīcām, lai bites neiekļūtu tajās, ir jālieto pretinsektu tīkli.

Kas vēl ir jāņem vērā, kad ir jāizvēlas par labu vienam, vai otram variantam.

Ienākot bioloģiskajā dārzkopībā kā jauniem dārzeņu audzētājiem, lai mazinātu riskus, ir vērts sākt ar šķirnēm, gan mazāku izmaksu dēļ, gan ņemot vērā vienkāršākas audzēšanas prasības.

Izaudzētās produkcijas realizācijas gala mērķis. Tas ir jāizplāno jau iepriekš, kas tieši tas būs? Ja pašpatēriņš, draugi un radi, tiešās pārdošanas pulciņi, var droši audzēt šķirnes. Ja realizācija ir saistīta ar veikalu tīkliem un tirgu, vairāk piemēroti būs hibrīdi.

“Zaļajiem tirdziņiem” piemērotas vairāk ir šķirnes, kas ļauj nodrošināt plašāku sortimentu, un ir pircēji, kuri meklē daudzveidīgāku produkciju.

Pieredze, kas ir uzkrāta dārzeņu audzēšanā daudzu gadu garumā, ļauj droši izvēlēties dažādu dārzeņu kultūru hibrīdus.

Ja ir doma daļā dārzeņu ražošanas pāriet no šķirnēm uz hibrīdiem, tad ir vēlams iepazīties ar papildu informāciju gan no potenciālajiem piegādātājiem, gan audzētājiem, gan izskatīt pieejamo informāciju kā drukātā, tā elektroniskajā versijā.

Vienmēr esiet atvērti eksperimentiem, jo pat vislabākās rekomendācijas neatsvērīs pašu laukos gūto pieredzi. Vienīgi jāatceras, ka eksperimentiem var atvēlēt tikai daļu no audzētās platības. Iesācējiem ne vairāk kā 10% no platības, bet pašiem pieredzējušākajiem audzētājiem nevajadzētu eksperimentiem atvēlēt vairāk kā 30% no visas platības. **LL**

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības
nodaļas vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tālr. 29609943

Vienīgais SPECIALIZĒTAIS LOPKOPĪBAS ŽURNĀLS LATVIJĀ!

- Aktualitātes piena un gaļas lopkopībā, kā arī zirgkopībā.
- Intervijas ar nozares līderiem.
- Saimnieku pieredzes stāsti no visiem Latvijas novadiem.
- Praktiski profesionāļu padomi piena un gaļas lopu audzētājiem.
- Informācija par nozarei saistošām likumdošanas izmaiņām.
- Jaunumi no Latvijas un pasaulē.

Izdevējs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs.

Žurnālu “Latvijas Lopkopis” iespējams abonēt VAS “Latvijas Pasts” pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski “Latvijas Pasts” mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2021_gads/

Abonēšanas cena
6 mēnešiem – 19,50 eiro,
3 mēnešiem – 9,90 eiro.

LAUKU ATTĪSTĪBA

VIETAĪ IR SPĒKS, CILVĒKAM – DARĪŠANA

Viesturu pagasta “Padegās” saimnieko stipra un skaista ģimene. Sandra un Artis Icaķi, Aelita, Kristaps, Ralfs un Gusts Dubovski. Lauksaimnieciskā ražošanas te iesākās 2014. gadā kad tika iestādīts pirmais pushektārs smiltsērķšķu, arī rabarberam atvēlot piekto daļu no hektāra zemajā līcī pie upes.

Te milzu lapas pret sauli pacēlis, tas rabarbers var tvert gaismu un lekņajā kātā uzkrāt upes un zemes enerģiju. Augstākā un sausākā vietā tika sēti burkāni un bietes, stādīti ķirbji, kāposti un citi rudens dārzeņi, kas deva ražu pašu galdam un pildīja draugu un radu ziemas krājumus. Tomēr ražas pirmapstrādei nepieciešamo telpu “Padegās” nebija, tāpēc 2015. gadā ar LLKC atbalstu tika izstrādāts projekta pieteikums lauksaimniecības produktu ražošanas un pirmapstrādes attīstībai (mazā lauksaimnieka projekts). Par projekta līdzekļiem tapusi ēka tagad kalpo gan ražas pirmapstrādes, gan pārstrādes vajadzībām, nodrošinot efektīvu saimniecības darbību visa gada garumā. Te top zefīri, pastilas, žeļķkonfektes, sīrupi, sulas, sukādes un dažādi citi gardumi, kas tiek ražoti no tepat augošiem smiltsērķšķiem, rabarberiem, ķirbjiem, burkāniem, cidonijām, un nu arī melonēm. Primārās un pārstrādātās lauksaimniecības produkcijas klāsts arvien aug un dažādojas, un, mainoties laikiem, te viss mainās līdzī – top jauni projekti, kas veiksmīgi īstenojas, pieaug atpazīstamība un klientu uzticība, vien saimnieki ir tie paši – stiprie un skaistie.

Par sākumu

“Toreiz mēs vēl daudz ko nezinājām, tāpēc nenobijāmies,” teic saimniece, atceroties sākumu. Nenobijās arī LLKC konsultanti, kad 2016. gada septembra rītā iebrauca “Padegu” sētā, lai veiktu mazā lauksaimnieka projekta pirmā gada uzraudzību. Vasaras nogale bija lietaina, un ceļš uz lauku sētu knapi izbraucams – mazais auto slidēja un grima Rundāles mālā. Te bija būvlaukums ar smilts un grants kaudzēm, un stands ar informāciju par projektu, tā atbalstītāju, īstenotāju un būvdarbu veicēju. Būvdarbi varēja sākties, bet ceļš, kas pieved saimniecībai, ir tikai viens, un tas pats bez piemērota seguma. Lai smagā tehnika to nesabojātu, bija jānogaida. Tomēr citi darbi negaidīja –

Foto: no ģimenes arhīva

Sandra un Artis Icaķi ar mazbērniem

pēc lielās laistīšanas un ravēšanas, kas sausajā vasarā bija liekuši saimnieku muguras, bija jāvāc raža, jārupējas par mājputnu ganāmpulku, jākopj stādījumi un jāgādā par iepriecinājumu pircējiem un vēl daudz kas jāapgūst. Katrs, kurš pats kaut reizi to ir darījis, zina, kāda ir lauku idilles monētas otra puse. Rīta miglā vēl tinās rabarberu un smiltsērķšķu lauki un rudenīgais dzestrums dancināja garaiņus virs rāmi plūstošās upītes, kad rudens darbi jau ritēja pilnā sparā. Saimnieks ar amatnieka veiklību rīkojās ap ierīcēm, kas tūliņ tiks liktas darbā, kamēr saimniece mūs veda Padegu dārzā, lai dokumentu “ruļļos” mēs varētu fiksēt augļu, dārzeņu un mājputnu jomās paveikto.

Daudz mājās

Uz “Padegām” no Siguldas toreiz bija pārcēlusies arī meita Aelita ar vīru Kristapu, kuri aktīvi iesaistījās saimniecības darbos, lai viss plānotais būtu paveicams un attīstības mērķi īstenojami. Te pasaulē nāca abas viņu atvases – Ralfs un Gusts, kuri tagad jau ir lieli puīši un kopsolī ar vecākiem un vecvecākiem mājās kopt un mīlēt savu zemi. Tikmēr Sandra daudz mācījusies gan lauksaimniecības, gan pārtikas pārstrādes jomā. Apgūtas

zināšanas un prasmes par integrētās augu audzēšanas sistēmu un lauksaimniecisko ražošanu, un pievienotās vērtības radīšanu savai produkcijai, iesaistoties LLKC un LLU rīkotajos zināšanu pārnēsēšanas un informācijas pasākumos. Arī lauksaimnieciskās ražošanas ietekme uz vidi, apsaimniekojot nogāzē ierīkotu augļu dārzu un uzturot mājputnu ganāmpulku, ir aktuāla tēma, kurā ieskats un salīdzinājums gūts, apmeklējot dārzkopības un lopkopības saimniecības Austrijā, kas, ņemot vērā teritorijas reljefu un lauksaimniecībā izmantotās zemes virsmas slīpumu, vides jautājumu risināšanā ir lietpratēji.

Saimnieciskās darbības uzsākšanai un ideju attīstībai nepieciešamās zināšanas apgūst arī Aelita. 2017. gadā Valsts Lauku tīkla aktivitātē “Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai” ieskats gūts uzņēmuma vadīšanas un finanšu plānošanas pamatos, izstrādājot biznesa plānu par Īslīces ielejas atpūtas vietas izveidi. Idejas pamatā bija lauku tūrisma attīstība, sniedzot apmeklētājiem plašu piedāvājumu klāstu – sākot ar kempinga pakalpojumiem labiekārtotā telšu vietā pie upes un relaksāciju “Zaļajā” pirtiņā, beidzot ar skatu torņa apmeklējumu. ▶ 11. lpp.

◀ 10. lpp.

Jā, Aelita jau toreiz spēja redzēt kopainu, novērtēt to, kas ir, un izvirzīt tāl-ejošus plānus. Kā gan citādi, ja šī vieta ir tik skaista, un te ir tik daudz darāmā. No skatu torņa, teic Aelita, būs redzama likumotās upes ielejas ainava, Zemgales līdzenuma netveramais plašums un mazās lauku sētas, kas nav vēl sastumtas kaudzē līdz ar vecajām ābelēm, liepām un ozoliem, kas tās ieskauj. Tāds liktenis šajā auglīgajā zemē piemeklē visas pamestās lauku sētas. Arī "Padegas", pirms Icaķu ģimene te iemājoja, bija aizmirsts un grūti piebraucams nostūris. Skatu tornis te vēl nav tapis, tā ir nākotnes iecere, kas prasa lielus ieguldījumus. Tikmēr idejas tiek attīstītas cita pēc citas, un katra nākamā iecere papildina un pilnveido jau esošo. Business, tāpat kā dārzs, veidojams pakāpeniski un mērķtiecīgi, bet galvenais, lai pašam patīk tas, ko dari un redzi tajā nākotni.

Atbildība pret vēsturisko mantojumu

Aelitas atbildībai un nākotnes plāniem vēl klāt nākusi 2018. gadā no vecāsmātes mantojumā saņemtā senās Grāvendāles

liecība, bijusī skola, ar senu vēsturisku nozīmi. Ēka ir vairāk kā 130 gadus veca, tās būvniecībai vesti ķieģeļi no firsta Anatola Līvena cepla, kur tagad mājā "Igo Mūzikas un mākslas centrs "Cep-lis"". Ar lielu atbildību pret vēsturisko mantojumu Aelita ar ģimeni veic šī īpašuma atjaunošanas un labiekārtošanas darbus. Pamazām tiek sakopta 4 ha lielā zemes platība, kur kādreiz tika audzēti augļi, ogas un dārzeni skolas vajadzībām. Šogad ēkai nomainīts jumts, lai saglabātu senā ķieģeļu mūra vērtību. Vēsturiskais Grāvendāles vietvārds mūsdienās vairs netiek lietots, tāpēc Aelita par nozīmīgu uzdevumu uzskata atjaunot senā vārda skanējumu. Šai nolūkā jaunā uzņēmēja izveidojusi zīmolu – "Grāvendāles atrakcijas". Tajā apvienots Īslīces ielejas atpūtas vietas pakalpojumu klāsts ar piemājas saimniecībā "Padegas" ražotiem gardumiem. Katrs, kam patīk būt pie dabas, var izvēlēties labāko savu ģimenes svīnībām. Te ir ugunsкура vieta, galds, krēslī un šūpuļtīkli, pieejams bērnu laukumīņš, batuts, baseins, grils, dārza un dzīvnieku apskate, arī kubls un bērnu piepūšamā atrakcija, un vēl dažādi brīnumi, ko var baudīt gada siltajā sezonā. Taču īpašais

piedāvājums ir "Čigānu" jeb "Zaķīšu" pirtiņa. Šī pirts nav būve, tas ir speciāls akmens krāvums un koka karkasa konstrukcija. Pirtiņas izkurināšana, līdz akmeņi uzkaršēti, aizņem 2–5 stundas. Tad visas ogles tiek izņemtas un konstrukcija apsegta. Pirtiņai ir sava burvība – esi uz zemes, svaigā gaisā, smelies zemes enerģiju un dabas smaržas, atjauno savu ķermeni, garu un dvēseli. Augi pirtsslotām un pirts procedūrām tiek ievākti tepat – likumotās Īslīces upes ielejā. Palienes (lanku) plāvās aug vīgrīzes, kalnes, baldrijaņi un citi ārstniecības augi, upmalu skauj kuplu vītolu un ievu stāvi, bet seno māju no droša attāluma sargā ozoli, liepas un bērzs, kas jauno paaudzi dāsni izsēj auglīgi mitrajā upes krastā. Zaķīšu pirtiņa "Padegās" ienāca 2009. gada Jāņu vakarā, tad arī radās mīlestība pret pirti un interese par pirts rituāliem, kas dod enerģiju un spēku miesai un garam. Šī ir ģimenes tradīcija, kas tiek turpināta arī pēc tam, kad uzbūvēta īstā pirts.

Biznesa plāniem palīdz zināšanas

Jaunās uzņēmējas biznesa plāniem nepieciešamās pamatzināšanas medicīnā balstās uz Rīgas Stradiņa universitātē apgūtajām studijām ergoterapijā. Savukārt 2021. gadā zināšanas papildinātas "Ģimenes pirtsskolā" mācoties – relaksācijas metodes, masāžas tehnika un pirtsslotu zinības. Zināšanas par pirts procedūrām un izmantojamiem augiem arvien tiek papildinātas, lasot medicīnas zinātnisko literatūru un ārstniecības augu grāmatas, kas vispirms tiek izmēģinātas un pārbaudītas uz ģimenes locekļu "ādas".

Te mājā ģimenisks spēks

Patiesi, "Padegās" mājā ģimenisks spēks un skaistums. Visas iegūtās zināšanas te tiek liktas lietā un rada vērtības, ko varam izmantot miesai un gara veselībai. Te ir auglīga augsne gan fiziskā gan garīgā izpratnē. Par to liecina arī apbalvojumi un goda raksti uz viesistabas galda, daudzās publikācijas presē un atsauksmes sociālajos tīkos. Vien pašī saimnieki zina, cik daudz spēka ir vajadzīgs, to dod šī zeme – Īslīces upes ielejā – tā baro dārzu un vieno cilvēkus. **LL**

Dace GRIĶE,
LLKC Bauskas
biroja vadītāja
e-pasts:
dace.grike@llkc.lv
tālr. 29180377

MEŽSAIMNIECĪBA

KO DARĪT, JA MEŽĀ NOLIEKUŠIES UN SALAUZTI KOKI?

Čiekurs

INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

Decembra sākumā Latvijā piemeklēja stihijai līdzīgi laika apstākļi – ilglaicīga snigšana un sniega sanesumi, apledojums, kas izraisīja koku noliekšanos un stumbru lūšanu.

Šādi laika apstākļi radījuši bažas meža īpašniekiem. Aktuāls jautājums – ko darīt ar kokiem, kas noliekušies līdzīgi zirga lokiem, un nolauztiem stumbriem.

Kāpēc koki noliecās un lūza?

Visbiežāk koki lūst, kad strauji sasnieg slapjš sniegš, kas nespēj nobirt no koku vainaga. Snieglice un snieglauze veidojas, sniegam uzkrājoties uz koku vainagiem – koka zari un stumbrs to nespēj noturēt, koki noliecās vai lūst. Visvairāk no šīs dabas parādībām cieš bērzi un priedes – jaunaudzēs un vidēja vecuma audzēs.

Visām koku sugām vainagi nav simetriski, tas vairo sniega un ledus radīto bojājumu riskus. Katrai koku sugai tas ir atšķirīgi. Snieglicei pakļauti vairāk izstīdžējuši koki, piemēram, bērzi ar asimetriskiem vainagiem. Tos bieži var novērot bērza audzēs, kas aug ceļmalās, un liektie koki veido arkas pāri ceļam vai grāvim. Savukārt priedei, ja zari nav izvietoti vienmērīgi ap stumbru, vietās, kur vairāk zaru, sakrājas sniegš vai ledus un koka galotne, neizturot slodzi, nolūst. Šogad nesasalušas augsnes apstākļos vairāk bija vērojama arī koku izgāšana ar visām saknēm, kas parasti raksturīga eglei tās seklās sakņu sistēmas dēļ.

Ir arī gadījumi, kad intensīvas snigšanas un atkalas laikā noliektiem kokiem bieži piesalst galotnes pie zemes vai to klājošā sniega sērsnas. Kokam ilgstoši stāvēt noliektam, tā garenšķiedras saplīst un koks vairs nespēj atliekties atpakaļ.

Jaunaudzēs kociņus var “atsēdināt uz celma”

Ja ir neliela meža platība, vēl ziemā var iet un purināt sniegu vai ledu no noliektajiem kokiem vai atcirst piesalušās galotnes.

Pavasārī jāskatās mežaudze – ja koki ir piecēlušies stāvus, tad viss ir kārtībā. Reizēm priede jaunaudzēs var tikt noliekta pat līdz zemei, bet pava-

Foto: Sarmīte Grundšteine

Snieglice noliekusi bērzus kā zirgu lokus

sarī atliecas atpakaļ un turpina augšanu. Jāskatās, ja kociņi jaunaudzē līdz vasaras vidum joprojām ir noliekušies, tad process būs neatgriezenisks.

Bērza jaunaudzēs bojātos, noliektos kociņus var nozāgēt – “atsēdināt uz celma”, kas jau pirmajā gadā no celma veidos 1,2–2 metrus garas, veselīgas atvases. Skuju koku audzēs bojātos kokus var nocirst un radušos atvērumus atstāt dabiskai atjaunošanai, veidojot jauktu koku audzi. Ja bojājumi ir lieli, var veidot rekonstruktīvo cirti – visu nocirst un stādīt no jauna.

Vecākiem kokiem sekas ir neatgriezeniskākas

Ja lieliem kokiem nolauztas tikai galotnes, protams, koks resnumā turpinās augt, bet vainags veidos jaunas, visdrīzāk vairākas galotnes un augšanā garumā atpaliks no citiem audzes kokiem. Ja koks nolauzts zem dzīvā vainaga līnijas, palikušais stumbeņis un nolauztā vainaga daļa, cik drīz vien iespējams, izvēicama no audzes, lai koksne nezaudētu kvalitāti un audzei nepiesaištītu kādus stumbrā kaitēkļus, kas potenciāli var bojāt audzē palikušos kokus.

Lielākais risks, kam pakļautas bojātās pieaugušās audzes, ir meža kaitēkļi, kas rada bojājumus lokāli, un sekas ir ievērojamas. Koku slimības var attīstīties ilgtermiņā – pa nolauztiem zariem koks var invadēties ar sēnes sporām, kas stumbrā var veidot trupes bojājumus.

Tāpēc pavasarī, tiklīdz var tikt mežā,

uzreiz jāizvāc bojātie koki un nolauztās galotnes. Ja postījumi ir mazi, to var izdarīt pašu spēkiem. Savukārt, ja tie ir lielāki – var veidot kopšanas cirti, pie reizes no audzes izvēcot ne tikai bojātos kokus, bet arī augšanā atpalikušos. Ja mežā būs liels lielāku dimensiju lauztu zaru, galotņu un stumbru fragmentu skaits – tas var izprovocēt mizgraužu vai lūksngraužu savairošanos.

Jāņem vērā, ka bojātie koki ir arī koksne, kas ar laiku zaudē savu vērtību, tādēļ tās savlaicīga savākšana ir saimnieciskais lēmums. Lauztos zarus var salikt pievešanas ceļos vai vienkārši pieplacināt tuvāk zemei, lai tie ātrāk nobružājas un apaug, un nav vairs piemēroti kaitēkļiem.

Lai mazinātu ekstrēmu dabas parādību – snieglauzes un snieglices – ietekmi uz mežaudzēm, var veikt preventīvos pasākumus. Svarīgākais darbs ir jaunaudzju kopšana – jo stumbrs būs kvalitatīvāks un ar atbilstošu garuma un caurmēra attiecību, jo tas būs izturīgāks pret dabas parādību ietekmi. Ja koks būs audzis labvēlīgos apstākļos un laikus būs veikta jaunaudzju un sastāva kopšanas cirte, vainags būs regulārs, līdz ar to iespējamo bojājumu risks būs mazāks. **LL**

Sarmīte GRUNDŠTEINE,
MKPC projektu vadītāja
e-pasts: sarmite.grundsteine
@mkpc.llkc.lv
tāl. 63050477

BRISELES
GAITEŅOS

AICINA DISKUTĒT PAR LAUKU ATTĪSTĪBU LĪDZ 2040. GADAM

Eiropas Komisija aizvadītā gada 20. decembrī nākusi klajā ar aicinājumu visām ieinteresētām iestādēm un organizācijām pievienoties diskusijai par tā saukto Lauku attīstības paktu un aktīvi piedalīties tā izstrādē.

Ieinteresētās personas var iesaistīties pakta veidošanā, pievienojoties Lauku

pakta kopienai ar īpašas tiešsaistes veidlapas aizpildīšanu: <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/RuralPact>. Lauku attīstības pakts ir ilgtermiņa vīzija ES lauku attīstībai līdz 2040. gadam. Ar to var iepazīties <https://saite.lv/pQgVo>.

Diskusijas uzsākšanai izveidotas četras cita citu papildinošas darbības jomas ar ilgtermiņa redzējumu par

spēcīgākiem, savstarpēji savienotiem, noturīgiem un pārtikušiem lauku apvidiem līdz 2040. gadam. **LL**

KOPSAVILKUMS PAR KLP DARBĪBU UN IETEKMI VISĀ ES

Pasākumi, kas no 2014. līdz 2020. gadam veikti saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP), snieguši ekonomisku, vides, sociālu un politisku labumu visā ES, tomēr atsevišķās jomās, jo īpaši dabas resursu ilgtspējīgas pārvaldības jomā, KLP potenciāls netika pilnībā izmantots.

Šāds ir Eiropas Komisijas (EK) vērtējums par KLP izpildi 2014.–2020. gadā, kas publicēts aizvadītā gada nogalē.

Saimniecību ienākumi. EK ziņo, ka tiešo ienākumu atbalstu ES–28 (ieskaitot Apvienoto Karalisti) saņēma vairāk nekā 6 miljoni saņēmēju, kas ļāva lauksaimniekiem labāk tikt galā ar cenu svārstībām. Tiešais ienākumu atbalsts veido aptuveni 25% no ES faktoru ienākumiem* (vidēji no 2014. līdz 2018. gadam). Tiešie maksājumi un lauku attīstības atbalsts veido gandrīz 50% no lauksaimnieku ienākumiem kalnu apvidos, un KLP finansējums palīdz padarīt saimniecības dzīvotspējīgas visattālākajos lauku apvidos. Vidējie ES faktoru ienākumi uz vienu darba ņēmēju reālā izteiksmē pieauga par 15%.

KLP atbalsta sadale. Neliels progress panākts attiecībā uz tiešo maksājumu taisnīgu sadali – 20% no KLP atbalsta saņēmējiem saņēma 80% maksājumu. Apmēram puse tiešo maksājumu saņēmēju ir ļoti mazas saimniecības, kuru platība ir mazāka par 5 hektāriem, bet otra lielākā KLP atbalsta saņēmēju grupa apsaimnieko tikai no 20 līdz 100 ha. No 2017. līdz 2019. gadam maksājumi par hektāru mazajiem lauksaimniekiem (kas saražo zem 8000 eiro standarta produkcijas gadā) pieauga par 18% salīdzinājumā ar laiku no 2011. līdz 2013. gadam.

Konkurētspēja un produktivitāte.

ES lauksaimniecības kopējā faktoru produktivitāte no 2013. līdz 2019. gadam pieauga par 6% (ES–27). ES–28 darba ražīgums no 2014. līdz 2020. gadam uzlabojās par 24%. ES lauksaimniecības pārtikas tirdzniecībai ir augsts noturības līmenis, un 2019. gadā ES–28 veidoja 18% no pasaules lauksaimniecības pārtikas eksporta.

Dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana. KLP nodrošinājusi vides aizsardzības “bāzes līmeni” vairāk nekā 80% ES lauksaimniecības zemes. Mērķtiecīgākas brīvprātīgas saistības, kas pārsniedz šo “bāzes līmeni”, aptvēra 15% no ES lauksaimniecības zemes (2019). Līdz 2019. gadam ES–28 valstīs 7,8% lauksaimniecībā izmantojamās zemes bija bioloģiski apsaimniekotas. 2019. gadā KLP atbalsts tika piešķirts par 66% bioloģiski apsaimniekotas zemes.

Klimata pārmaiņas un siltumnīcefekta gāzu emisijas. ES siltumnīcefekta gāzu emisijas no lauksaimniecības ir par 20% zemākas nekā 1990. gadā. Kopš 2010. gada progress ir palēninājies, bet lauksaimnieciskā ražošana pieaugusi par 9%. No 2014. līdz 2020. gadam KLP ietekme uz emisiju samazināšanu bijusi lielāka lauksaimniecības augsnēs, mazāka – lopkopībā. Uzlabojumiem lopkopības pārvaldībā ir jāiet roku rokā ar samazinātu gaļas patēriņu un ilgtspējīgāku uzturu.

KLP potenciāls nav pilnībā realizēts. Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās lauksaimniecības zemēs palēninājās, bet neapstājās. Ūdens kvalitāte, augsnes erozija un amonjaka emisijas joprojām ir galvenās problēmas. Mēslojuma un pesticīdu izmantošana ES ir pārāk liela. No 2014. līdz 2020. gadam KLP nodrošināja plašu instrumentu klāstu ilgtspējīgai dabas resursu pārvaldībai un klimata pasākumiem, taču ES

valstis neizmantoja visas iespējas uzlabot lauksaimniecības vides ilgtspējību un pastiprināt klimata pasākumus.

Paaudžu atjaunošana. Nodarbinātība ES lauksaimniecībā līdz 2019. gada beigām sasniedza 9,1 miljonu pilnas slodzes ekvivalentu. Darbaspēka skaita samazināšanās ES lauksaimniecībā no 2011. līdz 2019. gadam ir palēninājusies līdz -1,4% gadā (no -3,8% gadā 2005. – 2011. gadā). Lauksaimnieku novecošanās ir viena no galvenajām problēmām, ar ko saskaras ES lauku apvidi, jo tikai 11% ES lauksaimnieku ir jaunāki par 40 gadiem (2016. gadā).

KLP papildu ietekme uz lauku apvidiem. Lauksaimniecības un pārtikas nozare nodrošina 40 milj. darbavietu lauku apvidos visā ES. KLP ir ievērojama papildu ietekme uz lauku ekonomiku plašākā nozīmē, jo īpaši tāpēc, ka tā veicina ekonomikas izaugsmi un nodarbinātību. KLP atbalsts var palīdzēt palēnināt iedzīvotāju skaita samazināšanos un zemes pamešanu ES.

Zināšanu nodošana un inovācijas. Pamatapmācību ieguvušo lauksaimnieku īpatsvars palielinājās no 12% 2010. gadā līdz 23% 2016. gadā, taču joprojām ir pārāk zems, lai risinātu problēmas, kas saistītas ar nodrošinātību ar pārtiku, vides aprūpi un rīcību klimata jomā. Apmācībās mēdz piedalīties vienas un tās pašas lauksaimnieku grupas, kas nozīmē, ka ir grūti sasniegt plašāku sabiedrību un ir svarīgi palielināt savstarpējo mācīšanos. **LL**

* *Lauksaimniecības faktoru ienākumi mēra atlīdzību par visiem ražošanas faktoriem (zeme, kapitāls, darbaspēks) un atspoguļo visu vērtību, ko rada lauksaimnieciskā ražošanas darbībā iesaistītā vienība.*

Sagatavoja **Iveta Tomšone**,
LLKC Apgāda vadītāja

UZŅĒMĒJDARBĪBA

CIBRIC – JAUTRA UN IZZINOŠA BĒRNĪBA KOPĀ
AR MŪSU VALSTS MEŽA ZVĒRIEM

Egija Kliesmete ir aktīva Gulbenes jaunā māmiņa, kura mērķtiecīgi veido bērnu zīmolu “CIBRIC”. To caurvij stāsts par Latvijas mežos mītošajiem dzīvniekiem, dabā sastopamajiem augiem un krāsām, kas mazajiem ģipariem slepeni un neuzbāzīgi māca par savas valsts skaistumu un bagātību, ikdienā rotaļājoties.

“CIBRIC” vīzija ir bērnu apģērbu un attīstību veicinošas rotaļšanās vides radīšana mazuļiem no dzimšanas līdz 7 gadu vecumam, izceļot mūsu valsts mežu bagātības. Patlaban galvenais produkts ir ērts, kvalitatīvs un skaists bērnu apģērbs. Meža zvēru zīmējumus veido pati Egija, un sietspiedes tehnikā tie tiek pārnesti uz bērnu drēbēm. Nelielajā uzņēmumā tapušas drēbītes mazuļiem no dzimšanas līdz 4 gadu vecumam – bodiji, bosiku bikses un plānie džemperīši.

Tuvākajā nākotnē Egija plāno radīt apģērbus arī lielākiem bērniem un paralēli strādā, lai viņas Latvijas meža zvēru zīmējumi nonāktu arī uz bērnu attīstību veicinošajām rotaļlietām, traukiem un citiem viņu ikdienā noderīgiem produktiem. Egija ir priecīga, ka dzimusi Latvijā, dzīvo šeit, Gulbenē, un atzīst, ka viņa nevēlas būt kaut kur citur: “Esmu paspējusi daudz kur “izvandīties”, gan pa Latviju, gan ārpus tās. Mācoties biju Rīgā, Liepājā, tad Luksemburgā un Amerikā auklēju bērniņus, bet sapratu, ka vienīgā vieta, kur es jūtos harmoniski, ir šeit! Tā 2013. gada vasarā, kad nolēmu atgriezties Gulbenē, iepazīnos ar savu dzīvesbiedru Elviju, ar ko kopā tagad audzinām divus burvīgus bērnus.”

– Pastāsti, kā pievērsies šai radošajai nodarbei un nonāci līdz “CIBRIC”?

– Neesmu pabeigusi Mākslas akadēmiju vai ko tik jaudīgu, taču māksla visu laiku ir bijusi blakus. Augu radošā ģimenē – tētis darbojās kultūras nozarē, mamma, viņas māsa un brālis ir keramiķi, līdz ar to visas bērniņas vasaras pavadītas, palīdzot mammai un krustmātei viņu keramikas darbnīcā. Jau kopš sākumskolas tiku virzīta uz divām galvenajām olimpiādēm – matemātikas un vizuālās mākslas. Taču pēc vidusskolas izlēmu par labu matemātikai un iestājos LU Fizikas un matemātikas fakultātē,

Egija Kliesmete ar ģimeni

ieguvu dabaszinātņu grādu optometrijā, kur iegūtās zināšanas par bērnu redzes attīstību tagad noder “CIBRIC” darbībā, veidojot krāsu salikumus un dizainu. Bet, pabeidzot šīs studijas, tomēr gribējās atkal kaut ko radošu. No Mākslas akadēmijas es nobijos, jo šķita, ka es nespēju tur iestāties, taču atradu citu piedāvājumu – Liepājas Universitātē sāku studijas datorizaina programmā un apguvu tur vairākas lietas, kas noder darbā ar “CIBRIC”.

Gaidot meitiņu, biju iestājies NVA “bezdarbniekos” un tur pieteicos viņu konkursā uzņēmējdarbības uzsākšanai. Tādēļ par “CIBRIC” sākumu uzskatu 2019. gada augustu, kad uzzināju, ka esmu šajā konkursā tikusi pie atbalsta finansējuma, kas tajā gadā bija 5000 eiro. Nu bija jāsāk darboties. Projektā kā galveno ideju rakstīju, ka izveidošu sietspiedes darbnīcu, kur gatavošu mazuļiem dažādas noderīgas lietas ar meža zvēru un augu tematiku – pirmās mīkstās auduma grāmatiņas, gultiņas apmalītes, aktivitāšu paklājus, auduma grabuļus utt., taču, kad projekts tika apstiprināts, meitiņa jau bija piedzimusi, sapratu, ka tas viss man būs par traku sākumā, tādēļ radās doma savus mīļos dzīvnieku zīmējumus drukāt uz mazuļu apģērba, un tā tapa pirmās bērnu drēbītes.

– Kā radās zīmola nosaukums “CIBRIC”?

– Ar nosaukumu sākumā negāja viegli – nekas skanīgs nenāca prātā, tas radās tikai pēc gada. Vēlējos, lai nosaukums ir latvisks, lai latvietis, to izlasot, uzreiz sajūt, ka tas ir kas tāds, kas ir tapis tepat Latvijā, taču, tajā pat laikā, lai tajā nav nekādu mīkstinājumu vai garumzīmju, lai tas ērti varētu darboties arī ārpus Latvijas robežām, kad tas kļūst aktuāli. Par “CIBRIC” liels paldies jā-saka mārketinga cilvēkam – Lāsmāi Adamovičai, viņa man palīdzēja tikt pie šī superīgā nosaukuma.

– Kāpēc tieši šāda zīmējumu tematikas izvēle?

– Vēlējos, lai produkts, ko radu, ir šī sajūta par mūsu pašu zemi, bet ne tādā biežāk redzamajā variantā ar latvju spēka zīmēm, karogu vai uzrakstu “I love Latvia”. Tagad zīmolam ir trīs galvenie tēli – pelēkais zaķis, rudā lapsa un brūnais lācis, kas parādās gan uz apģērba, gan arī pirmajās rotaļlietās, taču, uzņēmumam attīstoties, gribu dot bērniem vairāk – radīt variantus, kā attīstīt savas zināšanas un prasmes, gatavojot vēl citas attīstību veicinošas rotaļlietas, dažādas “darba” lapas par mūsu meža zvēriem, augiem un skaistajām brūkleņu, melleņu, sūnu un citām dabas krāsām. Lai šie Latvijas meža zvēri un daba dzīvo mazajiem visapkārt – gan uz džempera, gan rotaļlietās, gan virtuvē

▶ 16. lpp.

“CIBRIC” produkcija bērniem

◀ 15. lpp.

cepumu formiņās un uz krūzītes, gan uz spilvena, ejot gulēt. Ideju ir ļoti daudz, tik jāšak tās soli pa solim realizēt.

Pamana un izmanto iespējas

Lai gan Egija ir savas uzņēmējdarbības sākumposmā, viņa aktīvi izmantojusi dažādas iespējas, lai paplašinātu savas zināšanas – piedalījies gan Madonas biznesa inkubatora programmā, gan Valsts Lauku tīkla jauniešu uzņēmējdarbības mācībās un konkursā “Laukiem būt!” Egija atzīst, ka šīs mācības bijušas ļoti vērtīgas un iesaka tās izmantot ikvienam jaunajam uzņēmējam. Lai gūtu finansiālu atbalstu sava biznesa attīstībai, Egija rakstīja LEADER projektu sietspiedes darbnīcas uzlabošanai un tuvākajā nākotnē plāno piedalīties arī Gulbenes novada pašvaldības jauno uzņēmēju grantu konkursā “Starteris.” “Iespēju, manuprāt, ir mežonīgi daudz, ir tik jāļauj sev tās ieraudzīt. Nudien nav jādara viss pašai, jāmeklē mentori, kas palīdz ar idejām, kas iesaka kā darīt labāk un gudrāk. Iespējas ir,” saka Egija.

– **Tev ir divi mazi bērni, kā tu visu paspēj?**

– Melotu, ja teiktu, ka tas ir trakoti vienkārši! Pats nozīmīgākais elements tagad noteikti ir laiks. Mūsu ģimenē aug divi mazi, superīgi bērni – Elizabetei ir 3 gadi un Gustavam 2. Vispirms es esmu mamma un tikai pēc tam “CIBRIC” veidotāja. Bet, kā jau daudzi jaunie uzņēmēji – gandrīz visu daru pati: domāju idejas, zīmēju zīmējumus, apstrādāju tos grafiskajās programmās, drukāju, braucu uz tirdziņiem, kārtoju grāmatvedību, stāstu par “CIBRIC” sociālajos tīklos. Liels paldies ģimenei, ka mani atbalsta, bez viņiem tas nebūtu iespē-

jams. Bērni ir lieliski un piepilda mūs ar mīlestību un daudz prieka, taču paralēli man kā mammai ir arī liels nogurums, un, lai enerģijas zudumu atgūtu, man ir nepieciešams laiks sev. Nekad iepriekš neesmu izjutusi nepieciešamību visu tik ļoti plānot kā tagad. Ideāli tas man vēl neizdodas, taču tā ir vēl viena jauna prasme, ko cenšos uzlabot. Realitātē es “CIBRIC” darbiem varu pievērsties vidēji vienu dienu nedēļā, bet pārējo cenšos paveikt vakaros vai naktī, kad bērni ir aizmiguši, ja vien es neesmu aizmiguši kopā ar viņiem. Visu laiku nāk jaunas idejas, ko varētu uzlabot, papildināt, bet, kamēr bērni ir mazi, ir jāpavada laiks ar viņiem, tas ir ļoti īpašs, tikmēr jāaudzina sevī pacietība un miers, ka arī visus “CIBRIC” sapņus es paspēju, tikai citādākā tempā.

– **Kas ir visgrūtākais, realizējot savu sapni?**

– Iespējams, pirms diviem gadiem, kad “CIBRIC” man bija vairāk sapnis kā realitāte, es teiktu, ka drosmē sākt, bet šodien esmu pārliecināta, ka tā ir disciplīna. Ir trakoti daudz jāplāno un jācenšas no radošā sapņu haosa piezemēties reālos darbos – sadalīt katru nākotnes tālo sapni mazākos mērķos un uzdevumos, un disciplinēti katru dienu darīt kaut niecīgu solīti pareizajā virzienā. Esot pašam sev priekšniekam, ir ļoti viegli palikt tajā sapņainajā haosā!

– **Kas neļauj padoties, saskaroties ar grūtībām?**

– Ja tā pavisam godīgi – tad paldies man pašai, ka šo visu uzsāku, piesakoties konkursam un projektam, tas gan deva atspērienu nepieciešamo finansējumu, gan arī radīja saistības uz vairākiem gadiem. Ja citi no tā baidās, es teiktu, ka šīs saistības ir superpalīgs – jo, kad tomēr

iezogas doma, vai es to varu, vai es spēšu izaugt, tad nav variantu – ir vienkārši jādara! Iespējams, bez šīm saistībām es būtu kādā brīdī domājusi, ka varbūt tomēr tas nav priekš manis – veidot ko savu. Protams, liels virzītājspēks ir arī klientu saņemtās atsauksmes, labie vārdi un visvairāk klientu atkārtotie pirkumi – tas ļoti palīdz augt pašapziņai, ka daru ko pareizu un vērtīgu.

– **Ko iesaki pārējiem jaunajiem uzņēmējiem, kuriem ir kāds sapnis?**

– Darīt! Atmest bailes un attaisnojumus, un sākt! Es ieteiktu nevis vienkārši sākt, bet atrast arī šim starta pakāpienam kādu projektu konkursu, kurā virzīt savu ideju – jo tas ne vien dos iespēju gūt sākuma finansējumu, bet arī, rakstot biznesa plānu, tiks reālāk un plašāk izprast pašam savu sapni! **LL**

Maija MALBERGA,
LLKC Gulbenes biroja
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts:
maija.malberga@llkc.lv
tāl. 28618880

Lauku Lapa

Izdots SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Apgāda

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018

Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone

“Lauku Lapas” redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319

Iespējams SIA “UnitedPress Tipogrāfija”

“Lauku Lapa” var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163

Cītējot un/vai pārpublicējot izdevuma “Lauku Lapa” rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.

